

ÄHTÄRIN KAUPUNGIN TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2019

1. TARKASTUSLAUTAKUNTA 2017-2020

1.1 Tarkastuslautakunta

Kaupunginvaltuusto on valinnut tarkastuslautakunnan toimikaudeksi 2017-2020 seuraavat jäsenet ja varajäsenet:

varsinainen jäsen:

Heli Hokkanen
Kauko Kantola (31.1.2019 saakka)
Mikko Savola (26.8.2019 alkaen)
Pirjo Talonen
Maire Hautoniemi
Allan Roth

henkilökohtainen varajäsen:

Aila-Anneli Mattinen
Helena Hautakangas-Anttila (1.2.-25.8.2019)
Helena Hautakangas-Anttila
Kalevi Lystimäki
Reima Setälä
Pirjo Salonen

Lautakunnan puheenjohtaja oli Heli Hokkanen ja varapuheenjohtaja Kauko Kantola 31.1.2019 saakka, Helena Hautakangas-Anttila ajalla 1.2.2019 – 25.8.2019 ja Mikko Savola 26.8.2019 alkaen.

Tarkastuslautakunta on päättänyt, että asiat lautakunnan kokouksissa käsitellään puheenjohtajan tai hänen estyneenä ollessaan varapuheenjohtajan esittelystä.

Tilintarkastaja valmistelee asiat hyväksytyn tarkastustarjouksen mukaisesti. Lautakunnan työskentelyssä on huomioitu Kuntalain esteellisyyssäännökset. Lautakunnan jäsenten esteellisyydet on todettu. Pöytäkirjanpitäjänä toimi Mariita Ahtola.

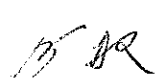
Kaupunginvaltuusto on valinnut kaudelle 2015-2019 tilintarkastajaksi JHTT-yhteisö KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy, jonka nimeämänä vastuullisena tilintarkastajana toimi tilintarkastaja Elina Pesonen.

1.2 Tarkastuslautakunnan tehtävät

Tarkastuslautakunta on Kuntalain mukainen lautakunta (121§), jonka valtuusto asettaa toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten. Hallintosäännössä annetaan tarkemmat määräykset.

Kuntalain 121§ mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat

- arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla
- arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää
- huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta
- valvoa 84§ säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi
- valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi
- kunnanhallitus voi poiketa tarkastuslautakunnan esityksestä lautakuntaa koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi ja talousarvioksi kunnan hallintosäännön ja talousarvioesityksen yhteensovittamiseen liittyvästä perustellusta syystä
- tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset ja se käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä
- lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisia pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista
- kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta

Tilintarkastus 122§:

- valtuusto valitsee hallinnon ja talouden tarkistamista varten tilintarkastusyhteisön, jonka tulee olla julkishallinnon ja –talouden tilintarkastuslautakunnan hyväksymä yhteisö (JHTT-yhteisö) ja vastuunalaiseksi tilintarkastajaksi julkishallinnon ja –talouden hyväksytty tilintarkastaja (JHTT-tilintarkastaja). Tilintarkastajat toimivat tehtävissään virkavastuulla.
- kunnan tytäryhteisön tilintarkastajaksi on valittava kunnan tilintarkastusyhteisö, jollei tästä poikkeamiseen ole perusteltua tarkastuksen järjestämiseen liittyvää syytä
- tilintarkastusyhteisö voidaan valita kerrallaan enintään kuuden tilikauden hallinnon ja talouden tarkastamista varten
- tilintarkastajalla on oltava edellytykset riippumattoman ja riittävän laajan tilintarkastuksen toimittamiseen. Jos edellytykset riippumattomaan
- tarkastukseen puuttuvat, tilintarkastajan on kieltäydyttävä vastaanottamasta tehtävää tai luovuttava siitä.

AR

- tilintarkastajana ei saa toimia henkilö, joka 75§ mukaan ei ole vaalikelpoinen tarkastuslautakuntaan

Tilintarkastuksen päämääränä on tarkastustietoa tuottamalla varmistaa Ähtärin kaupungin (hallintosääntö 62-70§):

- hallinnon ja taloudenhoidon laillisuutta
- sisäisen valvonnan ja konsernivalvonnan toimivuutta
- kirjanpidon ja muun laskentatoimen oikeellisuutta ja riittävyyttä
- tilinpäätöksen ja sen keskeisen talous- ja tulostiedon oikeellisuutta ja riittävyyttä
- tilinpäätösten merkittävien poikkeamien selvittäminen
- valtionosuuksien käytön perusteita ja oikeellisuutta.
- Kuntalain 122§ on määritellyt tilintarkastajan tehtävät.

1.3 Tarkastuslautakunnan toiminnasta

Tarkastuslautakunta on hyväksynyt lautakunnan arviointisuunnitelman ja tilintarkastajan työohjelman.

Lautakunta on päättänyt sisäisestä työnjaostaan nimeämällä kullekin jäsenelle ne lautakunnat, joiden pöytäkirjojen seuranta kuuluu seuraaville:

Kaupunginhallitus	Pirjo Talonen ja Allan Roth
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	Kauko Kantola/Helena Hautakangas-Anttila/ Maire Hautoniemi/Mikko Savola
Tekninen lautakunta	Heli Hokkanen

Tarkastuslautakunta seuraa koko toimikautensa ajan talouden tasapainottamisohjelman toteutumista.

Tämän tarkastusvuoden aikana tarkastuslautakunta tutustui painopistealueiden tulostietojen toimintaan ja puitteisiin kuulemalla ja keskustelemalla vastuhenkilöiden kanssa lautakunnan kokouksissa.

Tarkastuslautakunnan nimeämä painopistealue:

- Tekninen osasto

BR AR

Tarkastuslautakunta on kuullut eri sektoreiden ja alueiden vastuuhenkilöitä seuraavasti:

- Maankäyttöinsinööri Jussi Koivisto	13.02.2019
- Rakennuttajainsinööri Mirka Poikelin	13.02.2019
- Talousjohtaja Arja Väliaho	27.03.2019
- Työsuojeluvaltuutetut ja luottamusmiehet	27.03.2019
- Työsuojelupäällikkö Suvi Soinila	16.05.2019
- Hallintojohtaja Seppo Karjala	16.05.2019
- Kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Heimo Pirttimäki	26.08.2019
ja kaupunginhallituksen puheenjohtaja Risto Harju	26.08.2019
- Talousjohtaja Arja Väliaho	23.09.2019
- Kaupunginjohtaja Jarmo Pienimäki	21.10.2019
- Vierailu Kuusiokuntien sosiaali- ja terveystyöntekijöiden kanssa paikalla Erkki Kesti, Maria-Liisa Nurmi, Elina Luoma ja Jenni Ilomäki	25.11.2019
- Toimitusjohtaja Markus Sulkava	17.12.2019

Tarkastuslautakunta on kokoontunut vuonna 2019 kahdeksan kertaa.

TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN V.2019

Tilikauden tulos oli ylijäämäinen noin 2,6 miljoonaa euroa, alkuperäinen talousarvio oli 0,79 miljoonaa euroa (sis/ulk) ylijäämäinen ja vuosikate oli noin 0,74 miljoonaa euroa positiivinen. Ottolainat lisääntyivät 6,4 miljoonalla eurolla, toimintamenot alittuivat alkuperäisestä talousarviosta 195 966 eurolla (sis/ulk) ja toimintatuotot alittuivat 753 782 eurolla (sis/ulk)

Vuoden 2019 talousarviossa investointimenoihin oli varattu 4.908 800 euroa ja toteutuma oli 3.104 939 euroa.

Ähtärin kaupungin menot alittuivat Kuusiokuntien sosiaali- ja terveystyöntekijöiden osalta yhteensä 85. 900 euroa (sis./ulk.) verrattuna alkuperäiseen talousarvioon.

Talouden ja toiminnan kehittyminen vuonna 2019:

Ähtärin talouden kehittyminen jäi talousarviosta, joka kumuloitui loppuvuodesta. Lisäksi sitä rasitti alaskirjaukset, joita on seuraavina vuosina tulossa lisää mm. koulurakennuksista. Kuusiolinna Oy:n osakkeista saadut tulot palauttivat tuloksen takaisin positiiviseksi ja samalla omapääoma vahvistui.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, ettei loppuvuodesta tuotu valtuuston käsittelyyn meno- ja tulopuolen talousarvion muutoksia.

Kaupungin velkamäärä oli vuoden 2019 lopussa 4.719€/as, kasvua 1.198€/as

Koko konsernin lainamäärä oli vuoden 2019 lopussa 11.876€/as

Kaupungin omavaraisuusasteen kehitys 46,7% kertoo huomattavasta velkarasitteesta

Huomiot Ähtärin kehityksestä:

Tarkastuslautakunta on todennut hyvää kehitystä seuraavissa asioissa:

- alijäämän kattaminen
- koulujen väistötilat saatiin nopeasti käyttökuntoon ja hyvin toimimaan
- keilahalli otettiin käyttöön, hallin toimivuus on saanut kiitosta
- kaupungin vuokrayhtiöt ovat menossa parempaan suuntaan taloudellisesti ja rakenteellisesti sekä palveluhenkeä on nostettu
- Ähtärissä on hyvät ja monipuoliset liikuntamahdollisuudet kaikenikäisille
- kolmannen sektorin toiminta on vilkasta ja monipuolista sekä se täydentää kaupungin palvelurakennetta
- kansalaisopiston toiminta on monipuolista ja myös ikäihmisille suunnattua toimintaa on paljon tarjolla
- kaupunki on hankkinut liukuesteet yli 75-vuotiaille tapaturmien estämiseksi
- konserniyhtiöiden kirjanpidon siirtyminen kaupungin hoidettavaksi
- kaupunkilaisten ja työntekijöiden tiedonsaanti on parantunut sekä kaupungin asiakirjaohjelmisto on uusittu

Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt huomioita seuraaviin kehitettäviin asioihin:

- Ähtärin asukastilanteen kehityssuunta on huolestuttava, 31.12.2019 tilanteen mukaan vuoden aikana syntyneitä oli 40 henkilöä ja kuolleita 140 henkilöä.
- kaupungin asukasmäärän voimakas vähentyminen, ikääntyminen ja syntyvyyden aleneminen tuo lisää haasteita alkavalla vuosikymmenellä.

Percalonin ennusteen mukaan vuosina 2018 – 2030 työikäisten väheneminen olisi 800 henkilöä, syntyvyyden aleneminen samalla jaksolla 26 lapseen ja

B- MD

asukasmäärän väheneminen 1073 henkilöllä, jolloin asukasluku vähenisi 5703 henkilöstä 4630 henkilöön

- hallinnon tulisi huomioida kaikissa toimissaan oleva kehitys
- investoinnit tulisi mitoittaa tuleva väestökehitys huomioiden esim. koulujen ja uimahallin rakentamisessa
- kaupunki käynnisti Ähtärin Energia ja Vesi Oy arvonmäärittelyn yhtenä investointirahoituksen keinona rakennettaville kouluille
- kaupungin eri toimialojen strategiat mm. vanhuspoliittinen ohjelma, vammaispoliittinen ohjelma sekä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma vaativat päivitystä, joissa tulisi linjata ähtäriläisten palvelujen taso
- Kuusiolinna Oy lääkäripalveluiden huolestuttava kehitys mm. ns. ei-kiireellisten vastaanottoaikoja on ollut heikosti saatavilla ja kiirevastaanotolta osan päivästä on puuttunut lääkäri, tilanne heikempi kuin koskaan aikaisemmin.

Muita havaintoja:

Kokoukset:

- edelleen ylipitkät kaupunginhallituksen kokoukset, suosituksena 2 kokousta/kuukausi. Onko kaupunginhallitukselle hallintosäännössä määrättyjen päätösasioiden lisääntyminen syynä asiaan?
- on havaittu kaikissa toimielimissä varajäsenten puuttuminen kokouksista
- lisäpykälien lisääntyminen, salassa pidettävien asioiden käsittely pääsääntöisesti lisälistalla ja perustumispykälän ja asiaotsikon puuttuminen sekä juoksevien pykälien epäselvyyttä
- todettiin palvelimen ja kaluston olevan liian vanhaa, muutos ei onnistunut vielä vuonna 2019
- kokouskäyttäytymisessä huomauttamista; mm erilaisten mielipiteiden sietäminen ja kunnioittaminen, mikä on osa demokratiaa
- tilintarkastajien osallistuminen tarkastuslautakunnan kokouksiin ei ole ollut riittävää ; vuonna 2019 kahdeksan kokousta, joista tilintarkastaja paikalla kahdessa kokouksessa
- viranhaltijan toimiminen konserniyhtiöiden hallituksessa hallintosäännön vastaisesti
- vuoden aikana useita valituksia hallinto-oikeuteen
- sidonnaisuusilmoituksiin tulee ilmoittaa yritykset ja yhteisöt virallisilla nimillä siten, kun ne on merkitty yritys- yhteisörekisteriin

B. AR

Havaitut asiat henkilöstöhallinnossa:

- resurssit, henkilöstön jaksaminen, joskin ylikuormitus on ajoittaista, henkilöstön vaihtuvuus muistakin syistä kuin eläköityminen
- yleinen ilmapiiri, sijaisuuksien järjestäminen ja työhön perehdyttäminen
- priorisointi eli vastuut ja tehtävät kirjattava ja organisoitava
- poissaolojen lisääntyminen
- lomautuksien vaikutus työmotivaatioon

Kaupunginhallituksen laatima tilinpäätös ja toimintakertomus.

Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan tilinpäätös ja toimintakertomus antavat riittävän kuvan kaupungin taloudellisesta tilasta ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta.

Talouden tasapainottamistoimenpiteiden riittävyys:

Työttömien osuus työvoimasta oli keskiarvolukuna vuonna 2018 (7,73 %) ja vuonna 2019 (8,02%). Tilanne 31.12.2018 (8,04 %) ja 31.12.2019 (10,50 %).

Talouden tervehdyttämisohjelman tavoitteena on ollut vähentää kattamatonta alijäämää. Vuoden 2019 lopussa Ähtärin kaupungilla oli ylijäämää 2,53 miljoonaa euroa.

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt talouden tervehdyttämissuunnitelman vuosille 2016 - 2022 ja se on huomioitu vuoden 2019 talousarviossa.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että tervehdyttämisohjelman aikaiset talousarviot laaditaan realistisesti ja mahdolliset muutokset tuodaan välittömästi kaupunginvaltuustolle.

Konserneille asetettujen tavoitteiden toteutuminen:

Konserniyhtiöiden raportit ovat toimittamatta lautakunnalle. Tarkastuslautakunta edellyttää, että konserniyhtiöiden raportit vuoden 2019 toiminnasta toimitetaan viimeistään 30.9.2020 mennessä lautakunnalle.

2. TILINTARKASTUSKERTOMUS

Tilintarkastuskertomuksessa ei ole esitetty tilivelvollisiin kohdistuvaa muistutusta. Tarkastuslautakunta pyytää vastineet arviointikertomukseen kaupunginhallitukselta 30.9.2020 mennessä.

2. TILINTARKASTUSKERTOMUS

Tilintarkastuskertomuksessa ei ole esitetty tilivelvollisiin kohdistuvaa muistutusta.

ÄHTÄRIN KAUPUNGIN TARKASTUSLAUTAKUNTA

Ähtärissä 18.05.2020

Heli Hokkanen

puheenjohtaja

Pirjo Talonen

jäsen

Allan Roth

jäsen

Mikko Savola

varapuheenjohtaja

Maire Hautoniemi

jäsen